

ЄВРОПЕЙСЬКА БЕЗПЕКА В КОНТЕКСТІ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

EUROPEAN SECURITY IN THE CONTEXT OF THE RUSSIAN-UKRAINIAN WAR

Кіянка І.Б.,
orcid.org/0000-0002-3100-7796
доктор політичних наук,
професор кафедри міжнародних відносин та дипломатичної служби
Львівського національного університету імені Івана Франка

Сичов В.В.,
orcid.org/0009-0001-3371-9666
кандидат політичних наук,
доцент кафедри міжнародних відносин та дипломатичної служби
Львівського національного університету імені Івана Франка

У статті досліджено трансформаційні процеси системи європейської безпеки в умовах повномасштабної російсько-української війни. Проаналізовано сучасні виклики та ключові зрушення у стратегічній політиці Європейського Союзу та НАТО, зокрема у контексті протидії гібридним загрозам, розвитку кібербезпеки, інформаційної стійкості та реагування на зростаючу геополітичну нестабільність.

Виділено основні тенденції трансформації європейської безпекової архітектури, серед яких: посилення ролі НАТО як ключового гаранта колективної безпеки, істотне зростання оборонних витрат держав Європи, активізація військово-технічного співробітництва, а також формування нових багатосторонніх та регіональних форматів безпекової взаємодії.

Значну увагу приділено процесу поступового зменшення залежності європейських держав від ресурсів Сполучених Штатів у сфері оборони та безпеки. Показано, що відповідні тенденції закріплюються на рівні стратегічних рішень. Проаналізовано зміст та значення «Білої книги з питань європейської оборони – Готовність 2030», яка визначає пріоритети досягнення оборонної самостійності ЄС, зміцнення внутрішнього ринку оборонної продукції та підвищення рівня координації між державами-членами.

Окреслено ключові фактори, що ускладнюють реалізацію концепції стратегічної автономії, серед яких: нерівномірність військових спроможностей країн ЄС, збереження критичної залежності від США у сферах логістики, розвідки та високих технологій, обмежені виробничі потужності оборонної промисловості, а також політичні розбіжності й вплив євроскептичних сил.

Доведено, що трансформація системи європейської безпеки відбувається через поєднання двох взаємопов'язаних процесів: зміцнення трансатлантичної єдності в межах НАТО та поступове нарощування автономних оборонних спроможностей Європейського Союзу. У результаті формується нова парадигма безпекової політики, яка базується на принципах стратегічної відповідальності, інституційної гнучкості та здатності до самостійного реагування на сучасні загрози.

Ключові слова: європейська безпека, російсько-українська війна, НАТО, ЄС, міжнародна безпека, геополітика.

This article examines the transformative processes within the European security system against the backdrop of the full-scale war between Russia and Ukraine. It analyses current challenges and key shifts in the strategic policies of the European Union and NATO, particularly in the context of countering hybrid threats, developing cybersecurity and information resilience, and responding to growing geopolitical instability.

It identifies the main trends in the transformation of the European security architecture, including: the strengthening of NATO's role as a key guarantor of collective security; a significant increase in defence spending by European states; the intensification of military-technical cooperation; and the formation of new multilateral and regional formats for security cooperation.

Considerable attention is paid to the process of gradually reducing European states' dependence on US resources in the defence and security sphere. It is demonstrated that these trends are being consolidated at the level of strategic decisions. The content and significance of the 'European Defence White Paper – Preparedness 2030' are analysed; this document sets out the priorities for achieving the EU's defence autonomy, strengthening the internal market for defence products, and improving coordination between Member States.

The key factors hindering the implementation of the concept of strategic autonomy have been identified, including: the uneven distribution of military capabilities among EU countries; continued critical dependence on the US in the areas of logistics, intelligence and high technology; limited production capacity within the defence industry; as well as political differences and the influence of Eurosceptic forces.

It is demonstrated that the transformation of the European security system is taking place through a combination of two interrelated processes: the strengthening of transatlantic unity within NATO and the gradual build-up of the European Union's autonomous defence capabilities. As a result, a new security policy paradigm is emerging, based on the principles of strategic responsibility, institutional flexibility and the ability to respond independently to contemporary threats.

Key words: European security, Russian-Ukrainian war, NATO, EU, international security, geopolitics.

Актуальність досліджуваної теми зумовлена тим, що російсько-українська війна стала одним із ключових чинників трансформації європейської системи безпеки у XXI столітті. Повномасштабне вторгнення Російської Федерації в Україну 24 лютого 2022 року спричинило суттєві політичні, економічні та безпекові зміни на європейському континенті. Події війни засвідчили вразливість наявних механізмів колективної безпеки та актуалізували необхідність перегляду європейськими державами власних оборонних стратегій, а також підходів до міжнародної військово-політичної співпраці. Війна виступила каталізатором переосмислення стратегічних підходів Європейського Союзу та НАТО до формування й реалізації політики колективної безпеки.

Проблематика європейської безпеки в умовах російсько-української війни активно досліджується як українськими, так і зарубіжними науковцями. Роботи присвячені трансформації архітектури безпеки Європи, ролі міжнародних організацій та зміні стратегічних підходів держав до питань безпеки. Важливий внесок у дослідження європейської системи безпеки зробили науковці А. Кудряченко, С. Толстов, В. Солошенко та В. Розумюк [3]. Українська дослідниця Т. Сидорук [7] аналізує вплив російського вторгнення на євроатлантичну систему безпеки, підкреслюючи, що війна зруйнувала попередній баланс сил у Європі та актуалізувала необхідність зміцнення співпраці між країнами Заходу та підготовки нової післявоєнної архітектури безпеки. О. Мельник розглядає трансформацію безпекової політики Європейського Союзу після початку повномасштабного вторгнення Росії у 2022 році [4]. Вона зазначає, що війна сприяла зростанню оборонних витрат європейських держав та зміцненню ролі НАТО у системі європейської безпеки. Д. Шварцер трактує війну Росії проти України як фактор, що кардинально змінив європейський безпековий порядок, а також вплинув на розвиток трансатлантичних відносин і співпрацю між Європейським Союзом, Великою Британією та НАТО [16].

Метою статті є дослідження впливу російсько-української війни на систему європейської безпеки та визначення ключових тенденцій її трансформації.

Європейська безпека є багаторівневою системою, що охоплює політичні, військові, економічні та гуманітарні компоненти. Після завершення «холодної війни» ключову роль у формуванні та функціонуванні цієї системи почали відігравати

міжнародні організації, зокрема НАТО та ОБСЄ, які стали основними інституційними механізмами підтримки стабільності та безпеки на європейському континенті.

У науковій літературі зазвичай виокремлюють кілька концептуальних підходів до трактування європейської безпеки. Зокрема:

- концепція колективної безпеки, що передбачає спільне реагування держав на загрози міжнародній стабільності;
- підхід колективної оборони, відповідно до якого напад на одну державу-учасницю військового союзу розглядається як напад на всіх його членів;
- концепція кооперативної безпеки, яка ґрунтується на розвитку міжнародного співробітництва, дипломатичного діалогу та механізмів запобігання конфліктам.

Повномасштабна війна в Україні стала важливим етапом трансформації системи міжнародної безпеки та актуалізувала необхідність повернення європейських держав до політики стримування агресії [14]. Російсько-українська війна спричинила суттєві геополітичні зміни, що проявилися у перегляді оборонних стратегій багатьох європейських держав, зростанні оборонних витрат, а також активізації діяльності міжнародних організацій у сфері забезпечення регіональної та глобальної безпеки. Серед основних тенденцій трансформації системи європейської безпеки доцільно виокремити:

- посилення ролі НАТО як інституту колективної оборони в Європі;
- суттєве збільшення оборонних витрат держав Європи;
- поглиблення трансатлантичного партнерства між європейськими державами та Сполученими Штатами Америки;
- формування нових форматів безпекового співробітництва;
- посилення санкційного тиску міжнародної спільноти на Російську Федерацію.

Зокрема, після початку вторгнення Росії в Україну НАТО посилило військову присутність у країнах Центральної та Східної Європи, збільшило інтенсивність та кількість військових навчань, а також розширило потенціал сил швидкого реагування з метою підвищення рівня колективної оборони та стримування. Крім того, Альянс активізував співпрацю з державами-партнерами, передусім з Україною, що проявилось у розширенні політичної, військово-технічної та консультатив-

ної взаємодії. Війна також стала важливим каталізатором процесу розширення Альянсу: зростання безпекових загроз з боку Російської Федерації спонукало низку європейських держав переглянути свою безпекову політику та ухвалити рішення щодо приєднання до НАТО.

У відповідь на зростання безпекових ризиків інституції Європейського Союзу почали активніше приділяти увагу розвитку оборонної сфери. Зокрема, на пленарному засіданні Європейського парламенту у 2022 році було підтримано рішення щодо збільшення фінансування оборонних потреб. У 2024 році середній рівень оборонних витрат держав ЄС становив близько 1,9 % від валового внутрішнього продукту, що еквівалентно приблизно 326 млрд євро. У порівнянні з 2021 роком загальний обсяг витрат на оборону зріс приблизно на 30 % [8]. Водночас між країнами-членами зберігається суттєва диференціація щодо рівня фінансових внесків у сферу оборони. Найбільш активну позицію займають Польща та держави Балтійського регіону. Зокрема, Польща наразі є єдиною країною Європейського Союзу, яка спрямовує на оборону близько 5 % свого ВВП та активно закликає інші держави-члени збільшувати відповідні видатки [15].

Актуальною на сьогоднішній день стала ідея зменшення критичної залежності європейських держав від ресурсів США у сфері колективної безпеки. Адже політичний курс адміністрації Д. Трампа акцентував увагу на необхідності підвищення рівня оборонної самостійності союзників і більш справедливого розподілу фінансового навантаження в межах НАТО. Важливим етапом у розвитку цієї тенденції став Гаазький саміт НАТО 2025 року. Саміт розглядався як своєрідне випробування спроможності союзників продемонструвати збереження політичної єдності та узгодженість стратегічних підходів у сфері безпеки. Одним із ключових рішень стало погодження зобов'язання держав-членів Альянсу поступово збільшити оборонні витрати до 5 % ВВП до 2035 року. У підсумковій декларації саміту визначено структуру цих витрат: не менше 3,5 % ВВП передбачається спрямовувати на основні оборонні потреби та досягнення цілей спроможностей НАТО, тоді як ще 1,5 % ВВП планується використовувати для фінансування заходів із захисту критичної інфраструктури, розвитку кібероборони, підвищення стійкості цивільного сектору, підтримки інновацій та зміцнення оборонно-промислової бази [6].

Додатковим майданчиком для обговорення перспектив розвитку оборонно-промислового співробітництва став Форум оборонної промисловості, проведений у межах саміту 24 червня 2025 року. Під час заходу міністри оборони держав-членів НАТО представили низку стратегічних докумен-

тів, затверджених упродовж 2025 року. Серед них: оновлений План дій з виробництва оборонної продукції, перша Комерційна космічна стратегія та План дій зі швидкого запровадження для прискорення інтеграції нових оборонних технологій. У межах форуму союзники також підписали низку багатосторонніх ініціатив, спрямованих на зміцнення оборонно-промислової співпраці. Зокрема, дванадцять держав Альянсу домовилися про спільну закупівлю та управління запасами критично важливих для оборонної промисловості сировинних матеріалів. Крім того, Данія та Швеція приєдналися до програми багатонаціонального флоту транспортних літаків-заправників (Multi Role Tanker Transport, MRTT); ще шість країн (Естонія, Фінляндія, Італія, Латвія, Нідерланди та Швеція) оголосили про створення перших інноваційних полігонів НАТО, призначених для тестування та впровадження нових оборонних технологій [6].

19 березня 2025 р. Європейська комісія представила «Білу книгу з питань європейської оборони – Готовність 2030», в якій викладено нову оборонну стратегію ЄС, спрямовану на досягнення оборонної «самостійності» ЄС. «Біла книга» містить положення з аргументацією на користь безпрецедентного збільшення інвестицій у європейську оборону. У документі окреслено необхідні кроки для відновлення європейської оборони, усунення критичних недоліків у спроможностях, створення сильної та конкурентоспроможної оборонної промислової бази. Представлено напрями зміцнення європейської оборонної технологічної та промислової бази, стимулювання досліджень і створення загальноєвропейського ринку оборонного обладнання [1].

У 2024 році розпочалося активне обговорення ініціативи щодо створення європейського крила або окремої групи всередині формату «Рамштайн». Найбільш послідовними прихильниками такої моделі співпраці виступають Німеччина, Франція, Велика Британія, а також держави Скандинавського регіону. Передбачається, що подібний формат сприятиме посиленню ролі європейських держав у координації військово-політичної підтримки України та формуванню більш структурованої системи взаємодії у сфері безпеки. Основними цілями цієї ініціативи є поглиблення координації між європейськими державами у питаннях надання допомоги Україні, інституціоналізація підтримки шляхом переходу від переважно ситуативної допомоги до більш системної та прогнозованої участі Європейського Союзу і НАТО, а також розвиток європейських оборонних спроможностей, зокрема у сфері виробництва озброєнь та розвитку відповідної інфраструктури.

Окремим напрямом дискусій у європейському безпековому просторі є питання формування

так званої «європейської ядерної парасольки». Зокрема, Франція активно просуває ідею створення системи ядерного стримування, здатної забезпечувати захист європейських союзників без безпосередньої участі Сполучених Штатів. Президент Франції Емманюель Макрон неодноразово заявляв про готовність розглянути можливість використання французького ядерного потенціалу для посилення безпеки європейських партнерів, що набуває особливої актуальності на тлі потенційного скорочення американської військової присутності у Європі [13].

Водночас європейські держави поступово прагнуть зменшити залежність від США у сфері оборонних закупівель, хоча низка критично важливих систем озброєння й надалі надходить переважно з американського ринку. У цьому контексті значну роль відіграє програма ReArm Europe / Готовність 2030, яка передбачає впровадження нових фінансових інструментів для підтримки оборонного сектору. Зокрема, йдеться про механізм позик обсягом 150 млрд євро для здійснення спільних оборонних закупівель у межах ініціативи Security Action for Europe (SAFE), а також про надання державам-членам більшої гнучкості у фінансуванні оборонних витрат. Ключовим пріоритетом у межах цієї програми є розширення закупівель озброєння європейського виробництва та стимулювання розвитку власної оборонної промисловості.

Паралельно з ідеями створення окремого «європейського ядра» в межах НАТО продовжують розвиватися концепції формування автономного європейського оборонно-безпекового альянсу на базі Європейського Союзу або групи його держав-членів. У цьому контексті ЄС має можливість розвивати власні оборонні структури на основі вже існуючих інституційних рамок, зокрема Спільної політики безпеки і оборони (EU's common security and defence policy, CSDP), ініціативи Постійного структурованого співробітництва (Permanent Structured Cooperation, PESCO), а також механізмів Європейського оборонного фонду, спрямованих на поглиблення військової співпраці між державами-членами та зменшення залежності від зовнішніх партнерів [1].

Разом із тим існує низка факторів, які суттєво ускладнюють швидку реалізацію концепції європейської стратегічної автономії. Передусім йдеться про нерівномірний рівень військових можливостей держав Європи, що становить значну перешкоду для формування повноцінного оборонного проєкту. Лише кілька великих держав, серед яких особливе місце займає Франція, мають потенціал для проведення масштабних військових операцій за межами власної території. Додатковим стримувальним чинником залишається значна залежність більшості держав Європейського Союзу від

Сполучених Штатів у таких критичних сферах, як логістика, розвідка, стратегічні перевезення та ядерне стримування. При цьому частина європейських країн не виявляє готовності повною мірою перебирати на себе відповідальність у цих напрямках. Ще одним важливим фактором є політична фрагментація Європейського Союзу, яка ускладнює процес ухвалення спільних рішень. Зокрема, принцип консенсусу, що застосовується у багатьох питаннях безпекової політики, значно уповільнює реагування на кризові ситуації. Крім того, держави різних регіонів Європи по-різному сприймають безпекові загрози: для країн Східної Європи пріоритетною є проблема російської агресії, тоді як держави Південної Європи більше зосереджуються на викликах, пов'язаних із нестабільністю у Середземноморському регіоні та міграційними процесами [12].

Водночас європейські держави відіграють значну роль у підтримці України в умовах війни. ЄС надав Україні значний обсяг фінансової, військової та гуманітарної підтримки. За даними Кільського інституту світової економіки, станом на кінець лютого 2024 року сукупний обсяг допомоги з боку ЄС перевищив 144 млрд євро, що майже вдвічі більше порівняно з обсягами підтримки, наданими Сполученими Штатами Америки [9]. Важливим елементом цієї підтримки стала військова підготовка українських військовослужбовців. У жовтні 2022 року Європейський Союз розпочав спеціальну тренувальну місію, спрямовану на підготовку українських військових. У межах цієї ініціативи за участю 24 держав було підготовлено близько 40 тисяч військовослужбовців Збройних сил України до кінця 2023 року [11].

Проте ЄС поки що не зміг суттєво наростити власні виробничі потужності з виготовлення боєприпасів, що значною мірою зумовлено недостатнім рівнем стратегічного планування та довгострокового прогнозування потреб оборонної промисловості. Унаслідок цього ЄС не зміг повністю виконати взяті на себе зобов'язання щодо надання Україні одного мільйона артилерійських снарядів до березня 2024 року, яке було оголошене навесні 2023 року з розрахунком реалізації протягом одного року. Станом на березень 2024 року Європейський Союз виконав зазначене зобов'язання приблизно на 52 %, тоді як постачання решти боєприпасів, імовірно, мало бути завершено до кінця зими 2024 року [10].

Окрім військової допомоги, значна увага приділялася гуманітарній підтримці громадян України, які були змушені залишити країну через війну. З цією метою у перші місяці повномасштабного вторгнення уряди держав Європейського Союзу активували Директиву про тимчасовий захист, яка надала українським біженцям право на в'їзд до країн ЄС, проживання та вільне пересування

територією Союзу без проходження стандартних міграційних процедур. Це рішення стало одним із ключових механізмів швидкого реагування Європейського Союзу на гуманітарні наслідки війни.

Відносно найбільшу частку свого валового внутрішнього продукту на підтримку України спрямували невеликі європейські держави, зокрема країни Балтії та Данія. Натомість провідні економіки Європи, такі як Велика Британія, Німеччина та Франція, хоча й надають значну допомогу в абсолютних показниках, у відносному вимірі використовують лише частину свого потенціалу підтримки України [5].

Водночас у межах Європейського Союзу дедалі виразніше проявляються внутрішні політичні розбіжності щодо підходів до підтримки України та формування спільної безпекової політики. Зокрема, окремі держави-члени демонструють стриману або критичну позицію щодо участі у певних ініціативах. Так, Словаччина висловлює небажання брати участь у можливих миротворчих місіях на території України, тоді як керівництво Угорщини неодноразово виступало з критикою на адресу європейських лідерів через їхню активну підтримку України. Подібні позиції свідчать про наявність певної відсутності консолідованого підходу всередині Європейського Союзу щодо українського питання [4].

Додатковим фактором, що ускладнює формування єдиної політики, є зростання впливу євроскептичних та антиінтеграційних політичних сил у низці європейських держав. В окремих випадках ці сили також знаходять підтримку у зовніш-

ніх політичних акторах, зокрема в окремих представників політичних еліт Сполучених Штатів Америки. Діяльність таких акторів нерідко розглядається як фактор, що може послаблювати внутрішню єдність Європейського Союзу та ускладнювати реалізацію спільної зовнішньої й безпекової політики. У сукупності ці процеси сприяють подальшій трансформації безпекової політики ЄС та пошуку нових механізмів забезпечення стабільності й ефективного реагування на сучасні виклики [2].

Висновки. Російсько-українська війна висвітлила низку нових викликів для європейської безпеки, серед яких: гібридні загрози та кібератаки; енергетична безпека; міграційні кризи; зростання військової напруженості у Східній Європі; ризик розширення конфлікту на інші регіони. Крім того, війна показала необхідність тіснішої співпраці між Європейським Союзом і НАТО для створення більш ефективної системи колективної безпеки. Концепція європейської стратегічної автономії на сучасному етапі користується лише обмеженою підтримкою серед держав Європейського Союзу. Це пояснюється насамперед тим, що національні інтереси окремих держав часто переважають над спільними стратегічними цілями. Багато європейських країн підтримують лише ті аспекти цієї концепції, які безпосередньо відповідають їхнім власним політичним і безпековим інтересам. Крім того, відсутність єдиного бачення стратегічних пріоритетів серед держав ЄС істотно ускладнює практичну реалізацію ідеї стратегічної автономії Європи в безпековій політиці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. «Біла книга з питань європейської оборони – Готовність 2030»: план розбудови європейського оборонного потенціалу URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/bila-knyha-z-pytan-yevropeyskoyi-oborony-hotovnist-2030-plan>
2. Брюссель та мігранти – вороги. Чому все більше країн Європи голосує за ультраправих і до чого тут Ілон Маск. URL: <https://nv.ua/ukr/world/geopolitics/pravi-u-yevropi-chomu-populyarni-radikali-v-nimechchini-ispniji-franciji-y-avstriji-i-hto-jih-pidtrimav-50486852.html>
3. Кудряченко А., Толстов С., Солошенко В., Розумюк В. Криза сучасної системи європейської безпеки: витоки та наслідки. Київ: Інститут всесвітньої історії НАН України. 2025. 119 с.
4. Мельник О. Вплив російсько-української війни на трансформацію європейської безпекової політики. *Травневі студії: історія, політологія, міжнародні відносини*. 2024. С. 69-72. URL: https://jts.donnu.edu.ua/article/view/17783?utm_source=chatgpt.com
5. Недашківський В. Скільки допомоги отримала Україна від США й інших союзників. *БІЗНЕС ЦЕНЗОР*. 25.02.2025. URL: <https://ampbiz.censor.net/resonance/3537928/chy-diyis-no-ssha-nadaly-ukrayini-350-500-milyardiv>
6. Перспективи формування нової європейської системи безпеки та місце в ній України : аналіт. доп. / [Александров О., Веселовський А., Каракуц О., Кононенко К., Орлик В., Паламарчук М., Ярмоленко В.]; за ред. О. Александрова, М. Паламарчука. Київ : НІСД, 2025. 45 с.
7. Сидорук Т. Війна Росії проти України та майбутнє європейської безпеки. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*. 2024. С. 205-222 URL: https://relint.vnu.edu.ua/index.php/relint/uk/article/view/371?utm_source=chatgpt.com
8. Упродовж наступних 10 років ЄС має інвестувати 500 млрд євро в оборонний сектор. *Служба зовнішньої розвідки України*. 04.02.2025. URL: szru.gov.ua/news-media/news/uprodovzh-nastupnykh-10-rokiv-ies-maie-investuvatyi-500-mlrd-ievro-v-oboronnyi-sektor

9. EU Military Assistance Mission in support of Ukraine. *European External Action Service*. URL: https://www.eeas.europa.eu/eumam-ukraine_en?s=410260
10. EU to provide Ukraine with 1 million of ammunition by the end of the year: results of the meeting between Denys Shmyhal and Josep Borrell. *Government Portal*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/en/news/yes-nadast-1-mln-neobkhidnykh-ukraini-boieprypasiv-do-kintsia-tsoho-roku-pidsumky-zustrichi-denysa-shmyhalia-ta-zhozepa-borrelia>
11. Europe has a long way to go to replace US aid – large gap between commitments and allocations. *Kiel Institute for the World Economy, February 16, 2024*. URL: <https://www.ifw-kiel.de/publications/news/europe-has-a-long-way-to-go-to-replace-us-aid-largegap-between-commitments-and-allocations/>
12. European Strategic Autonomy: How Realism Best Explains Why It Remains a Failure. URL: <https://www.e-ir.info/2024/12/03/european-strategic-autonomy-how-realism-best-explains-why-it-remains-a-failure/>
13. French nuclear shield could extend across Europe. URL: <https://www.telegraph.co.uk/world-news/2025/02/24/france-to-offer-nuclear-shield-for-europe/>
14. Ivančík R. On Some Aspects of European Security and Defence in the Context of War in Ukraine. *Security Science Journal*. 2024 <https://doi.org/10.37458/ssj.5.1.4>
15. Poland pushes for 5 % GDP defense spending to strengthen NATO. *The Eastern Herald*. 18.01.2025. URL: <https://easternherald.com/2025/01/18/poland-5-percent-defense-spending-2026/>
16. Schwarzer D. The War in Ukraine and Its Challenges to European Security, Transatlantic Relations, and EU-UK Cooperation. *The Law & Politics of Brexit*. 2024. *Volume V: The Trade and Cooperation Agreement* <https://doi.org/10.1093/oso/9780198908289.003.0003>

Дата першого надходження статті до видання: 23.03.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 30.04.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 20.05.2026